

Motion från Gustafs hembygdsförening

"Fröuppropet arbetade från 2002 till 2005 med att samla in frö av äldre köks-, prydnads- och spånadväxter. Många skickade in frö från arvesorter i odling, frösamlingar och vackra gamla fröpåsar samt berättelser om odling och händelser förknippade med sorterna." från SLUs sida om Fröuppropet.

Inom jordbruket och trädgårdsnäringen har vi sedan 1950-talet en tydlig trend av ett allt mer ensidigt utbud av fröet, utsäden och växtmaterial som enbart fokuserar på mängd, sjukdomsresistens samt pesticid- och fungicidresistens. Detta i kölvattnet av att användningen av gift och konstgödsel har blivit så vanligt och accepterat att man nu omtalar det som "konventionellt". Dock har den senaste tidens utveckling både med tanke på en världsomspännande pandemi, fraktfartyg på tvären i Suezkanalen och krig som påverkar tillgången på billiga insatsmedel satt fokus på vårt utsatta läge som land när det gäller vårt matproduktion. Vårt "just-in-time"-samhälle har visat sig vara extremt sårbart och en matproduktion som enbart inriktar sig på mängdproduktion kommer att falla om den inte har tillgång till de billiga insatsvaror i form av konstgödsel och växtskyddsmedel som denna produktionsform kräver.

Till saken hör att den internationella trenden, som Sverige är en del av, går mer och mer mot ett korporativt ägande av växtmaterial och fröer. Som Vandana Shiva (en känd indisk vetenskapskvinna) har sagt "om du kontrollerar frö, kontrollerar du livet på jorden". Detta betyder i förlängningen att de länder som kommit längst i sin strävan mot att vara s.k. moderna samhällen har nått längst in i den återvändsgränd som denna utveckling leder till. Så länge den utveckling som påbörjades med forskning, växtförädlingsstationer och försöksodlingar här i Sverige finansieras av det allmänna för det allmännas bästa kan man i någon mån tillerkänna "moderniteten" en viss rättmätighet. Men utvecklingen har inte stannat där och de stora internationella fröfirmorna tar ett allt hårdare grepp om lagarna som ska reglera tillgången på fröer samtidigt som staten backar från några som helst ambitioner att bevara eller förädla växtmaterial som har någon odlingsmässig tradition eller provinens här i Norden.

Som om dessa problem inte var nog toppar nu Sverige den lista på de länder i världen som konsumerar mest ultraprocessad mat per år. Vi är alltså på god väg att komma ikapp länder som USA och Storbritannien gällande övervikt och fetma då det tydligt hänger samman med onyttiga tillsatser, socker och råvaror utan nödvändiga näringsnivåer eller råvaror som har genom processer blivit dränerade på dessa näringsämnen.

Hembygdsrörelsen har ju med den äran sökt och många delar lyckats bevara delar av den kultur som berikat vårt lands olika bygder och landskap. Men kultur är inte bara döda ting och sedvänjor som man återupplivar strax utanför sin ursprungliga kontext, det är också det som bokstavligen talat lever. De odlade växterna (i det här fallet) och de domesticerade djuren har och borde vara den viktigaste delen av ett landskaps och en bygds historia. Med den utveckling som jag presenterat ovan och med den framtid den utvecklingen kan innebära anser jag att vi inom hembygdsrörelsen har ett ansvar att hitta, bevara och återuppliva användandet av de växter som genom sin hårdighet, sin breda genetiska bas och med sina höga näringsmässiga och smakmässiga kvaliteter lämpar sig så väl att odla utan gifter och konstgödsel och som är anpassade genom århundradena till vårt klimat.

Idag är ett sådant projekt som Fröuppropet alltså inte längre ett bakåtblickande där man söker spara det som sparas kan. Det blir med allt det som sagts ovan en framåtriktad rörelse där vi kan genom

vårt arbete skapa förutsättningar för kommande generationer att överleva med allt knappare tillgång på billiga resurser där man återigen måste förlita sig till var Dalarnas jordar kan ge på egen hand. Det handlar om dalfolkets tillgång till eget utsäde, näringstät livsmedel och en bred genetisk bas i vårt växtmaterial som framtida generationer kan hitta nya sorter genom egen förädling.

Jag föreslår därför att DFHF tar initiativ till att engagera våra lokala föreningar till ett Fröuppropet Dalarna del 2. Här bör även fröer som spannmål, vallfröer från gamla höskullar och annat som till stor del kan ha förbigåtts vid tidigare upprop.